

DELEUZE'DEN SONRA:

FARKLAR, TEKRARLAR, VARYASYONLAR

DERLEYENLER

İLKE KARADAĞ & H. DENİZ ÖZCAN

livera
yayınevi

İÇİNDEKİLER

<i>Deleuze'den Sonra</i>	7
İtirazsız Felsefe: Deleuze'ün Foucault'yla Tartışamaması Üzerine Bir Tartışma Hakan Yücefer	11
Ne Eleştirel Ne Düşünce P. Burcu Yalın & Emre Koyuncu	51
Filozof-maymundan Kavram Yaratımına: Deleuze'ün Düşünce İmgesi İlke Karadağ	70
Yüzyıllık Yalnızlık: Olumlama Nasıl Hâlâ Çağa Aykırıdır? H. Deniz Özcan	108
Yitik Tekrarın İzinde Sercan Çalçı	134
Olay ile Hınç Arasında: Toplumsal-Bilinçdışının Bir Anatomisi Emre Sünter	194
Köstebekten Yılana: <i>Kapitalizm ve Şizofreni</i> 'de Faşizm Çözümlemeleri Zeynep Gambetti	233

Kharybis ve Skylla'dan Deleuzecü Bir Kaçış: Spinoza'da Süre ve Bengilik İlişkisi

Erkin Şen

269

Sahtelikle Oynamak: Deleuze'ün *Sihirli Eğer*'i

Corry Shores

317

Deleuze'den Sonra

Foucault'nun řu cümlesini iyi biliyoruz: "Belki de bir gün yüzyıl Deleuzecü olacak". Bu söz kendisine hatırlatıldığında Deleuze Foucault'nun ne demek istediğini tam olarak bilmediğini ama felsefesinin büyüklüğüne ya da derinliğine değil, olsa olsa naifliğine ya da masumiyetine vurgu yapmış olabileceğini söyler. Bu masumiyetiye oldukça ilginç bir biçimde tarif eder: "dolayımlarla çalışmak yerine ham kavramlar önermek", "felsefenin ölümü gibi temalardan etkilenmemek", "Bütün'den, Bir'den ya da öznenen vazgeçmeyi dramatize etmemek", "dolaysız kavramlara maruz kalmak anlamına gelen bir ampirizmden asla vazgeçmemek" ve belki de en önemlisi "felsefenin diğer disiplinlerle dışsal ilişkiler kurmasına olanak tanıyan kendi ham materyaline sahip olduğuna inanmak".

O halde Deleuze için masumiyeti açıklamak bir yandan kendi felsefesinin –kavram yaratımı, içkinlik, ampirizm gibi– temel tezlerine değinmeyi gerektirirken, diğer yandan onun felsefeyi genel olarak nasıl konumlandığına dair ipuçları verir. Felsefeyi olduğu haliyle gören, yani ne üstün bir otoriteye dönüştürmek adına acizce yücelten ne de dolayına muhtaç bir olumsuzluk alanına indirgeyen bir yaklaşımdır bu: kendi ham materyaline sahip, yaratıcı düşünce-

nin diğerk biçimleriyle eşit düzlemde işleyen ve diğerk kuvvetlerle güç-
lü dışsal ilişkiler içinde bulunan bir kuvvet olarak felsefeye inanmak.
Elbette bu inancın *profan*, yaratıcı, bozguncu karakterini de vurgula-
mamız gerekir. Çünkü Deleuze için felsefeye inanmak ancak içkinlik
düzleminde işleyebilen bir eleştirelliğın de devreye sokulması anla-
mına gelir. Kim bilir, belki de bir yüzyılı Deleuzecü yapabilecek olan
şey felsefeye duyulan bu tarz bir inançtır.

Bu kitap 2025 Ocak'ta, tam da Deleuze'ün yüzüncü doğum gü-
nünde, Göçebe Düşünce Derneğı tarafından düzenlenen "Deleuzecü
Yüzyılda Deleuze'ün Yüzüncü Yılı" başlıklı sempozyumda sunulan
bazı konuşmaların bir araya getirilmesinden oluşuyor. Hem kitaptaki
yazıların hem de sempozyumdaki konuşmaların paylaştıkları tek bir
tema var: Deleuze. Bir diğerk deyişle, bu kitaptaki yazıların Deleuze'ü
konuşturmayı istemek ya da Deleuze tarafından konuşturulmak dı-
şında bir ortaklıkları yok. Buna rağmen bütün yazılarda görülen ortak
bir tutumdan söz edilebilir: Deleuze'e inanmak. Deleuze'e inanmak
– ama nasıl? Tam da onun felsefeye inandığı gibi: Felsefesini kendi
ham materyaliyle ele alarak, kavramlarına doğrudan maruz kalıp
bunların yaşamsal etkisini, deneyimleme gücünü ölçerek, Deleuze'ü
bir otorite olarak konumlandırmadan onunla birlikte düşünmeye ça-
lışarak. En nihayetinde "[B]enim yaptığım gibi yap' diyenlerden hiç-
bir şey öğrenmeyiz. Gerçek öğretmenlerimiz, bize 'benimle birlikte
yap' diyenlerdir" cümlesini kuran Deleuze'den başkası değildir. Derle-
mede yer alan metinler de bu anlamda "birlikte yapma" denemeleri
olarak okunabilir: farklı tarzlar, farklı problemler, farklı bakış açıları,
farklı tekrarlar – kısacası: *Farklar, Tekrarlar, Varyasyonlar*.

Hakan Yücefer'in yazdığı "İtirazsız Felsefe" tam da bu eleştirel
bağlam içerisinde kalmaya özen göstererek önce cevapsız bırakılan,
sonradansa üzeri örtülen bir itirazın izlerini sürüyor ve hiç gerçek-
leşmemiş bir tartışmanın imkânlarının peşine düşüyor. Deleuze ve

Foucault düşüncelerinin birbirlerine göre konumlarını titizlikle haritalandıran Yücefer, düşünceyi zenginleştiren felsefeye bir tutumun felsefi tartışmayla ne ölçüde bağdaştığını irdeliyor.

Burcu Yalın ve Emre Koyuncu'nun "Ne Eleştirel Ne Düşünce" başlıklı yazısı bugün eğitim politikalarının vazgeçilmezi haline gelen eleştirel düşünceyi mercek altına alıyor. Bir yandan kavramın kısa tarihine ışık tutarken diğer yandan neyin eleştiri neyin gerçek düşünsel etkinlik olduğunu Foucault ve Deleuze'ün yaklaşımlarından yararlanarak ortaya koyuyor; iktidarla uyumlu bir vatandaşlık bilinci haline gelen eleştirel düşünceyi felsefenin kavram yaratma gücünden ayırıyor.

İlke Karadağ ise "Filozof-maymundan Kavram Yaratımına" adlı yazısında bugün Deleuzecüleri düşündürmeye devam eden bir açmazı işaret ediyor. Deleuze düşüncesinin farklı anları arasında özgün bağlantılar kuran bu çalışma, felsefenin belki de en temel ve en zor sorunlarından biri olan düşünme sorununa kavram ile imge arasındaki girift ilişkileri ele alarak doyurucu bir yanıt bulmaya çalışıyor.

Hüseyin Deniz Özcan'ın "Yüzyıllık Yalnızlık" başlıklı yazısı aradan geçen yüzyıla rağmen olumlamanın Deleuzecü kuvvetlerinin niçin hâlâ, hatta belki de daha fazla bastırılmış olduğunu sorguluyor. Foucault'nun kehanetini Deleuze'ün çağa aykırılığıyla birlikte düşünen H. Deniz'in makalesi, olumlamayı hapseden yanılgı ve tuzaklara ışık tutuyor.

Sercan Çalıcı bu derlemede yer alan deneysel denemesinde Farkın ve Tekrarın sahnesini yeniden kuruyor. Tekrar kavrayışımızdaki yetersizliğin izini Kierkegaard ve Nietzsche gibi "Deleuzecü" düşünürlerin eşliğinde süren Çalıcı, son perdede bizzat Deleuze'ün içkinlik tiyatrosuna uğrayarak tekrarın politik güçlerine ilişkin bir çağrıda bulunuyor.

Emre Sünter makalesinde Deleuze'ün olay kavramıyla hınç analizini birlikte düşünüyor; hıncın işlediği toplumsal-politik mekaniz-

maların olayın açtığı olanaklar alanını nasıl kapadığını ve arzu akışlarını nasıl felce uğrattığını hem tarihsel bir çerçeve sunarak hem de yapısal bir analiz boyunca ele alıyor.

Zeynep Gambetti ise Deleuze ve Guattari'nin *Kapitalizm ve Şizofreni* kitabında ortaya koydukları haliyle içkinlik kavramındaki gerilime odaklanıyor. Makale, faşizmin totaliter devlet aygıtından değil kapitalist içkinlik düzleminden beslenen bir tehlike olduğunun altını çiziyor ve anti-faşist direniş pratiklerini buna göre yeniden düşünmeye davet ediyor.

Erkin Şen bu çalışmasında Spinoza'nın metafiziğine ilişkin temel sorulardan birine Deleuze'ün çözümü üzerinde ısrar ederek bir yanıt arıyor. Spinoza'da süre ve bengilik ilişkisini ele alan makale bir yandan Deleuze ile Spinoza arasındaki metafizik ittifakın derinliklerine ışık tutarken diğer yandan zamana bağlı olmayan bir "sonsuzluk" deneyiminin Deleuzecü-Spinozacı imkânlarını soruşturuyor.

Corry Shores makalesinde, iklim felaketlerinin eşliğindeki 21. yüzyılın Deleuzecü olup olmayacağını sorguluyor. Deleuze'ün, şimdi-gelecek ilişkisine dair yaklaşımlarından ve "sahtenin kuvvetleri" kavramsallaştırmasından yola çıkan Shores onu farklı disiplinlerden düşünürle ilişkiye sokarak iklim kriziyle mücadelede Deleuzecü felsefeden yararlanmanın olanaklarını araştırıyor.

* * *

Derleme sürecinde bizi en çok zorlayan şey zaman kısıtlılığıydı. Deleuze'ün doğumunun yüzüncü yılı olması nedeniyle kitabın 2025 basımı olması bizim için sembolik bir önem taşıyor. Bu noktadaki özenlerinden dolayı tek tek tüm yazarlarımıza teşekkür ediyoruz...

İlke Karadağ & H. Deniz Özcan